

Carl Adolf Malmströms Förnuftiga Religionslära

Efterföljande skrift har jag funnit i det Malmströmska släktarkivet hos Svenska Akademin, vilket framför allt innehåller brev mellan medlemmarna i Carl Adolf Malmströms andra familj, de flesta skrivna efter hans egen död.

Den finns i två versioner, den ena med namnet "För Kommande Slægter, Testamente af Carl Ad Malmström" och med överskriften "Förnuftig Religions-Lära, Tilegnad Mine Barn". Denna version innehåller ett antal tillskrivna ändringar, som i huvudsak implementerats i den här visade versionen, som alltså är senare.

I arkivet finns ett tackbrev, som visar att skriften distribuerats i åtminstone ett fall:

Carlslund den 11 juli 1831

Min Bästa herr Directeur ! – Långt före detta hade jag aflagt mina tack-sägelse för de båda arbeten mig för någon tid sedan tillsändes, men en längre sjukdom och därpå följande mattighet har hitintills hindrat mig från fullgörandet häraf. För den förnuftiga Religionen tackar jag på det högsta, under det jag lyckönskar författaren till frambringandet af ett så klart och tillika djuptänkt arbete. De däruti yttrade åsigter öfverensstämma så fullkomligt med mina egna, att jag därvid icke har att anmärka ett endaste ord.

Min gamle far, som står så nära på grafvens brädd, har med mycken tillfredsställelse tagit kännedom om dessa lika naturliga, som enkla och fattliga Religionsbegrepp; och dess witsord över ämnets behandling gjorde mig sannernigen en stor tillfredsställelse.

Jag tackar ännu en gång för detta arbete, som jag omsorgsfullt förwarar såsom ett minne af en mera än wanligt tänkande man i våra tider, och är det med verklig aktning och vänskap jag tecknar

C H Anckarswärd

Inom familjen var skriften kanske mindre populär. Änkan Hedvig Ulrika skrev vid påsktid 1840 till sonen Bernhard Elis

Läs Pauli leverne och omvändelse, och Du ska finna att pappa läst Bibeln rätt ytligt, och så började han för sent att studera den.

och den senare skrev ett år senare tillbaka att han ofta tänkte

med rörelse på vår gamle fader och hans religiösa grubblerier på senare år, och hur orätt och kortsynt vi handlade, då vi, så nästan utan dom och rannsaking, så utan egen inre erfarenhet, fördömde hans strävanden. Låt vara att han for vilse ...

Vid avskriften har originalets stavning och interpunktering bibehållits, liksom originalets princip att stava av även mycket korta ord. I originalet har en del ord betonats genom extra stor stil – i avskriften har fetstil använts på sådana ställen

Dåtida *eller* motsvarar både dagens *eller* och *heller*. För att underlätta läsningen har ett kursivt *h* satts in i det sistnämnda fallet.

Ulf Malmström

För
Kommande Slægter
Att eftersinna

Detta är evinnerligt lif ! Att de känna Dig allena Sannan Gud ! och den Du sändt hafver:
Jesum Christum

Joh^s Evang: 17. Cap 3. vers

Förnuftig Religions-Lära

Inledning

Förnuftet är en människan tildelad förmåga att undersöka tingen som omgifva henne, och att utveckla de händelser, med hvilka hon kan komma i beröring; på det hon må, i den egenskap hon af det **Alsmägtiga Wäsendet** blifvit danad, kunna vägleda sig genom detta lifvet, och tilvara så lycklig, eller njuta så mycken sällhet, som med hennes närvarande tilstånd och de henne omgifvande tingen är öfverensstämmande.

Genom erfarenhet känner människan Förnuftets förmåga bestå: i omdöme för val af ändamål, och förurskiljande af tjenliga medel att dem befrämja; uti kraft att verkställa förnuftiga beslut; samt i klokhet att af de verkställda besluten upphämta åsyftade fördelar; o. s. v. Hvilka egenskaper allesammans äro grund-anlag i det menckliga förnuftet, samt mer eller mindre utvecklade, alt efter som detta förnuft blifvit mer eller mindre odladt. Ett renadt, fritt och af fördomar ej fjettradt förnuft kan derföre aldrig underlåta att vid alla förekommande ämnen framställa frågorna: **huru ?** och **hvarföre ?** och genom detta förnuftets oafslåtliga bemödande att forska är det som människan eröfradt så många förvånande kunskaper, i både den materiella och intellectuella verlden. — Hon mäter verldsbbyggnadens rymd och beräknar afstånden och förhållanderna emellan dess särskildta delar; Hon rycker blixten ut skyarna; Undersöker jordens innandöme och Hafvets botten; Hon samlar forntidens kunskaper och sträcker värkningarna af egna forskningar långt in i kommande tider; Hon sammanbinder spridda Ideer och upplöser de svåraste problemer, och alt sådant genom kraften af sitt förnuft. Huru värdigt har icke människjan begagnat den !!

I ett enda fall, i hennes viktigaste tanke-ämne, i omsorgen om sin eviga salighet, har det efter Theologernas läror icke varit människan tillåtit att vägleda sig af Förnuftet. Att enfalldeligen tro, har varit alla religioners bud. Monne med skjäl ? Denna fråga förtjenar att undersökas !

Det menckliga förnuftet, hvars tilvarelse och förträffeliga egenskaper ej kunna nekas, måste i det skick det befinnes förenadt med ädeliga varelser vara föranstaltadt af ett högre väsende, och kan icke mer än den öfriga verlden hafva tillkommit af slump eller af sig sjelft; — Dess första stråle kan ej heller vara tänd af något till sin natur det samma olik, utan måste nödvändigt leda sin upprinnelse från en källa af lika art, men af renaste beskaffenhet och outtömmelig rikedom; nemligen ifrån **Ett absolut rent Förnuft.**

1. Capitlet

1.§:

Ett absolut rent Förnuft måste nödvändigtvis innefatta följande egenskaper: Att med ofelbar blick omfatta alt, genomtränga Alt; — Att utan misstag bedöma och utan förvillelse ordna Alt; Att alt främmande motstånd öfvermägtigt utföra eller verkställa alt; Och att af yttre hinder oberoende leda det verkställdas följder till sina förutsedda bestämmelser. — **Detta absolut rena förnuft** kan ej vara af något utom sig frambragt emedan det genom dessa sina egenskaper sjelf är ett frambringande väsende. Och, emedan flere än **Ett** frambringande väsende ej kan gifvas, måste detta hafva varit till, förr än något som frambragt är; — af **Evighet !** Dess egenskap att omfatta alt, att genomtränga alt bevisar Dess **Allvetenhet** och **Allestädes** närvarelse; Förmågan att utan misstag bedöma och utan förvillelse ordna alt, benämnes riktigt med **Allvishet**; liksom den att alt främmande motstånd öfvermägtigt utföra alt; och att oberoende af yttre hinder förmå leda det utfördas följder til förutsedda bestämmelser, antyda dess **Allmagt**. — Til dessa à priori bevista egenskaper, framställer erfarenheten ännu en, — de, af de utförda anordningarnes förenade samverkning til underordnade varelsers lyckliggörande och det helas bestånd, — omisskänneliga **Godhet** i afsigten; och denna à posteriori fundna egenskap är således ej allenast en det Absolut rena förnuftets lika eviga och omäteliga väsendtelighet; utan ock, att tala efter människosätt, ledaren för de öfriga höga egenskaperna eller källan, hvarifrån de utgå.

Dessa egenskaper hafva nödvändigt fordrats, och äro äfven tillräckliga, til alt det skapades frambringande och såsom i det **Absolut rena förnuftet** förenade, är detta väsende det vi benämne med **Gud**.

Gud är således det absolut rena förnuftet ! *

2.§.

Detta öfver menckliga begreppet så högt upphöjda Väsende, hvars tilvarelse beror af Dess egen vilja och utgöres af Dess förträffeliga Egenskapers omätlighet, hvilka, liksom sammanhållna och styrda af den deribland lika gränslösa **Godheten**, ej kunna sättas i verksamhet under annat vilkor än för goda ändamål, kan således omöjligen tilvara ensamt; emedan i sådant fall, intet föremål funnes för utöfningen af denna **Dess väsentliga egenskap**. I sin eviga vishet har derföre detta **Allrahögste Väsende** uppfattadt tanken att omgifva sig med underordnade varelser, skickliga att jemte Honom, i det mått af förmåga som dem tilldelades, kunna åtnjuta den lycksalighet, som ifrån denna outtömeliga källa af evighet utflödar. Och under sådana den Allvises åsigter skulle dessa varelser utrustas med egenskaper, tjenliga för denna höga Sällhets-njutning, — och tillika för tilvarelsen på den plats inom Skapelsens omfång, som blefve dem til vistelse anvisad, — Och dessa egenskaper tilsammanstagna utgjöra hvad vi kalla dessa underordnade varelsers Natur.

* **ΛΟΓΟΣ ! Ratio !** Af denna tanke var Evangelisten intagen, då han säger: Af begynnelsen var Lógos, och Lógos var när Gudi och Gud var Lógos; med följande af Johannes Evang: 1 Cap:

3.§

Ibland de millioner Släkten, som i sådan afsigt genom den Eviges vilja erhållit tilvarelse, har detta ock blifvit vilkoret för innevånarne på den planet vi — Menniskor fått oss till bostad bestämd. — Vi finna hos oss Tvänne hufvud-beståndsdelar nemligen: en **tänkande** förmåga, — en del eller utflytning af **Guds egit väsende**, — människans activa bestånds-del, som utgör hvad, efter antagna Språkbruket vi benämna med **Själ**; — samt en materielle och passiv del, som vi kalla kropp; till sin natur öfverensstämmande med den Planets natur på hvilken vi vistas; och som den förra eller Själens fått sig anvisad til värknings-stad. — Af så olikartade beståndsdelar, — Själens som i sitt fria tilstånd sträfvar, att: likt Dess höga ursprung med sin värkningsförmåga utsträcka sig ända till det oändeliga; — och kroppen, en med högsta mechaniska konst byggd rörlig machin, af ämnen ur sjelfva den Planet, hvilken han bebor, och i alla afseenden inskränkt inom den, — bägge på det mäst intima sätt med hvarandra förenade, — uppkommer den åtrå som vi kalla sinlighet; en blandning af själens rastlösa värksamhets- och fullkomlighets-drift, samt kroppens materiella känslighet, hvilken yttrar sig i begär och förmåga att på sitt sätt njuta sällhet; Och denna Sinlighet, styrd under förnuftets herravälde, gör äfven vår Sällhetsnjutning i detta lifvet efter Guds afsigt fullkomlig. För detta ändamål har Förnuftet blifvit människan tildeladt, i så stort mått som den Eviga Visheten funnit öfverensstämmande med hennes behof och hennes tillstånd, under själens och kroppens förening; — Således intet oinskränkt, Absolut rent förnuft, hvilket i alla evighet icke skall blifva människans lott, hennes ande må genomgå alldrig så många förädlande, fullkomliggörande och uphöjande skiften; emedan detta, såsom utgjörande **Guds egit väsende**; och ibland dess oräkneliga potencer äfven innefattande Dess af evighet frambringande förmåga, icke kan meddelas ett frambragt **Creatur**, och emedan i följd deraf i den universala verldsstyrelsen icke mera än En enda högsta magt kan gifvas; och denna således ej blifva underordnade varelsers tillhörighet, hvarföre äfven detta Absolut rena förnuft är för den **Alsmäktige** omöjligt att meddela. — Alt samband emellan Skaparen och de Skapade skulle då upphöra; något föremål för den **Eviga Godheten** icke gifvas; och således denna Guddomliga genskapen varit förgäfves, eller också icke funnits til.

Det mått af Förnuft som blifvit människans lott, är jämte dess inskränkning under föreningstiden emellan Själens och kroppen, utom dess fjättradt af sinligheten, genom dess särskildta riktningar på materiella föremål, och befinnes derföre intet i fullkomligen fritt tilstånd, utan måste i sina värkningar möta vissa öofverträdeliga gränser, hvilka det icke förmår genombryta, men hvarpå det likväl såsom af **Guds** egen kraft utgående, ej kan upphöra att arbeta. Häraf händer, att under sådant arbete eller forskning esomoftast höga djupsinniga Ideer framställa sig eller träffas, hvilka såsom uppkommande utom den materiella eller sinliga världens gränser, och utom det menkliga förnuftets område, icke heller kunna materialiter undersökas och bevisas, eller af dessa inskränkta förnufts-vareser med annan slags visshet fattas och antagas, än endast såsom logiska möjligheter medgifvas.

4.§:

I alla tider har människan väl riktigt känt sitt förnufts natur, eller dess Guddomliga ursprung, men oriktigt bedömt dess förmåga; eller, om jag så må uttrycka mig, misstagit sig

om den portion deraf som fallit på hennes lott, den hon högmodigt trott vara det hela och Absolut rena —; och som hon därför tänkt böra vara mäktigt til alt; — och därför har hon inlåtit sig i omöjliga forskningar, samt trott det höra til mensklige förnuftets förmåga att undersöka öfversinliga ting: Såsom att matematiskt bevisa Guds tilvarelse, Själens odödlighet, Dess blifvande öde efter skilsmässan från kroppen, med flera dylika grubbel, af hvilkas upplösning Philosophernas gifva oss så många otilfridsställande försök. Och då hon ej kunnat göra sig nöjagtig reda för dessa och dylika utom mensklige förnuftets område ställda ämnen, hafva villo-meningar fört henne i bryderi, hvarutur räddningen blifvit henne äfventyrlig, och hon fallit i en annan ytterlighet, att nemligen förklara Förnuftet oskickligt för alt användande i så kallade Guddomliga ting, hvaraf upkommit den skadliga villfarelsen, att äfven ifrån det Eviga väsendets dyrkan utesluta förnuftets ledning.

Att det inskränkta förnuft menneskan blifvit tildeladt skulle kunna utreda eller med matematisk visshet bestämma det Eviga Absolut rena förnuftets egenskaper, mäta dess omfattningsförmåga, samt avhölja afsigterna för alla Dess handlingar, är lika så förnuftsstridigt, som att vilja inrymma det hela inom någon af dess million-delar. Til en sådan utredning och bevisning erfordrades ju ett lika gränslöst och klarseende omdöme, som det Absolut rena förnuftets ! Och denna fullkomlighets-grad skulle ju förflytta menneskan ur sitt tilstånd som menneska; den blifver således för henne omöjlig att uppnå. — Den är ock högst umbärlig, ty det är ju fullkomligen tilfredsställande, att tankar om tilvarelsen af ett **Evigt Allsmäktigt, Allvist och Godhetsfullt** väsende icke strider emot, utan fullkomligen överensstämmer med de begrepp hvilka mensklige förnuftet gillar; och att mennesko-själens såsom deraf utsprungen också måste dela den Eviges odödlige Natur, samt att under vilkor: att icke genom oförnuftig sinlighets-njutning förstöra dess Goda frejdade egenskaper, den Gudomlige uphofsmanen icke i evighet kan utesluta henne ifrån sin godhet; emedan sådant skulle strida emot hans egen afsigt: att dana underordnade varelser för att lyckliggöra dem. — Och hvad de matematiska bevisen angår, så lærer väl många flere ting i Guds universal-styrelse öfver verlden gifvas, som icke höra under matematisk bevisning, emedan mensklige förnuftet ej besitter tilräcklig förmåga dertil; — Men ! för det att medel eller förmåga till dessas utredande brister, följer icke att tingen icke gifvas.

5.§:

Det Absolut rena förnuftet är således Guds egit väsende. Det inskränkta Förnuftet, menneskans tillhörighet. Och detta odladt, — utgör hennes rätta moraliska värde, **Guds beläte i menneskan***

* Detta upplyses med en skön liknelse ur Chemien: Hvar och en vet hvad kohl är. — Men nu upplyser denna vetenskap att Diamant är icke annat än kohl i sin renaste egen-skap. Jemförer man nu Diamanten med Spisbrändt kohl; Och liknelsen blir någotnär fattelig emellan Gud eller det Absolut rena förnuftet; och Menneskans förnuft.

6.§:

Dessa begrepp om Gud, om människans natur, dess Förnufts Gudomliga ursprung, samt den plats och de förhållanden henne blifvit i Skaparens stora rike anvisade, äro så höga att de förvåna sjelfva tänckaren; och tillika så enkla och klara, att de kunna blifva hvad de alltid bordt vara: — Allmänna för alla människors fattningsförmåga. De insvepa intet detta högsta väsende i mörker och molnstoder för att dölja Dess Guda-värdiga egenskaper, eller sätta Dess dyrkningssätt i beroende af hemlighets-reglor, — misstagna tydingar eller befallande tros-läror; utan de ställa Det i ett ljus, för vilket människoförnuftet intet kan tilsluta sig, men genom hvars betraktande detta samma förnuft vinner allt mer klarhet och tilfredsställelse. — Härigenom försättes ock människan i ett förhållande af förnöjlig undergifvenhet, vördnad, tacksamhet, förtroende, och kärlek till sitt Uphof; och den salighet Gud, värksam i Sin vishet, allmagt och godhet — sjelf åtnjuter, blir äfven människan i proportioneradt förhållande til del, genom användandet af sin inskränkta kunskap, förmåga och välvilja; hvilka tilsammans tagne äro den källa, hvarifrån all dygd utgår, och tillika vilkoret för all sällhets-njutning.

7.§:

Ett så lyckligt tilstånd upkommer således endast genom Förnuftets rätta bruk ! och det bibehåller sig så länge som förnuftet får fortfara att herrska hos människan; Men i samma mon som sinligheten tilstådjes att inkräkta herreväldet, förvillas äfven människans ömdöme; dess värksamhets-förmåga inskränkes eller missledes till ovärdiga föremål, välgörenheten förbytes til egoisteri, och hon förlorar nu äfven stödet af den henne utaf Gud gifna ledsagaren, irrar i förvillelser, råkar på afvägar, misstager sig om rätta målet för sina bemödanden; Och under sinlighetens rusgifvande förförelser öfverlemnar sig åt de njutningar som värka så behagligt på hennes materiella bestånds-del; Inslumrar omsider i en angenäm tanklöshet; — Och, så är syndafallet fullbordadt.

8.§:

Så fölgd-riktigt tilgår människans affall från Gud ! och ehuru hon i detta olyckliga tilstånd kan sägas vara upsvulgen af förderfvet, befinner hon sig dock i sitt tycke väl, intilless att de bedrägliga njutningarna ej längre med samma behag värka på hennes sinnen. — Ty det är en naturlig följd af människans sammansättning, att dessa genom fortsatta retningar skola förslöas; — då finner hon sig ej mera deraf tilfredsstäld. Och emedan under dessa kroppsliga njutningar, hennes andeliga del blifvit försummad och derigenom Guds beläte i henne gått förloradt, så äger hon nu intet medel för sin tilfredsställelse. Hon märker då sin afvikelse från den henne anvista väg och saknar det lyckliga förhållande, hvori hon tilföre befann sig; Men afvänd ifrån Förnuftets ledning, hvilket, en gång öfvergifvet eller förvisadt ifrån hennes alldagliga handlings-sätt, icke är så lätt att återhämta, eller dess begagnande någon lätt funnen tilflykt, blir hon brydd och rådvill. Och som under **sinlighetens** herrskningstid, **känslorne** blifvit hennes tilbedda **Afgud** ingifva desse henne det ömkeliga begreppet om **Offer och Försoning** ! — — för att efter hennes tankar tilfredsställa det **Eviga Absolut rena förnuftets fordringar** !!! Efter som hon sjelf tror och bekänner: **Att blidka en vredgad Gud.** — Ty i alla tider har den

grofva otänkande människan förestält sig Guda-väsendet behäftadt med all den Sinlighet och Passion som åtföljer människan; — Och hon har i sina Gudar målat sig sjelf. — Och på detta sätt hafva upkommit alla de särskildta förmenta Religioner, ibland hvilka den ena orimligare och vanvettigare än den andra ! alt som folken mer eller mindre aflägsnat sig från förnuftets ljus. Men alla lika igenkännliga af de ovärdiga föremål, åt hvilka deras bekännare ägnat sin dyrkan, samt af de förakteliga sätten att den uttrycka.

9.§:

Af denna, med mennisko-naturen förenliga möjlighet, att kunna förvilla sig i begreppet om hvad som utgör hennes verkliga sällhet, om medlen att ernå och bibehålla; samt i synnerhet om sättet att återvinna då hon den en gång olyckligen förlorat; kommer människan uti ovillkorligt behof af en rådgifvare och ledsagare, som återförer henne på lycksalighets-vägen, och bibehåller henne der. Och denna rådgifvaren, som hvarken är eller kan vara någon annan än det förnuft hvaraf Gud lemnat människan i besittning, och hvilket, då det odladt och fritt får värka, visar henne Gud med alla sina stora tilbedjansvärda egenskaper; Hans rättmätiga fordringar lämpade til den förmåga hvarmed han henne begåfvat; hennes afvikelser ifrån dessa fordringar eller bud, då hon öfverlämnat sig åt sinlighetens välde. Nödvändigheten för henne att til förnuftets ledning återvända, emedan hon thy förutan saknar all tilfredsställelse och sällhet; samt omsider den ibland Guds egenskaper herrskande gränslösa **Godheten**, som ej kan utestänga någon af Dess skapade varelser ifrån den sällhet, hvartil de varit ämnade, och således öppnar för henne möjlighet, att utan millankommande förebedjan, utan Offer eller Lösen återvinna den förlorade vänskapen med Gud, förtroendet och kärleken til Honom, samt tilfredsställelsen med sig sjelf; Men med det oeftergifveliga vilkor, att människan under alvarlig föresats om en med den Store Gudens ändamål enlig lefnad ändrar och öfverger sitt förra misstagna lefnadssätt, hvilket förutsätter en sann ånger och en värksam bättring. — Och på detta sätt värkar **Förnuftet** en på öfvertygelse grundad känsla af det förhållande hvori människan såsom skapadt Creatur naturligen sig befinner til sitt **höga Upphof**; — och denna känsla af öfvertygelse värkad är den **sanna Religionen**.

2dra Capitlet

10.§:

Då af alt detta det klart finnes, att **Gud** är det **Eviga absolut rena Förnuftet**, innefattande alla de höga och stora egenskaper, som vi af Hans verk finne, och till någon del här framom upräknade blifvit; samt **människan** ett af ande och materia sammansatt väsende, delagtig gjord af **Guds** förnuft, med inskränkning för sitt behof och ändamål; samt för sin sällhets njutning under detta lifvet äfven tillåten att af den genom de skiljaktiga beståndsdelarnes intima förening upkommande sinligheten, under förnuftets ledning, använda til sitt bibehållande och förfriskning; Och att människan äfven af denna sinlighetens retande behag kan låta sig förledas utöfver de gränser förnuftet föreskrifver; Att af denna öfverskridning upkomma alla de missförhållanden, olägenheter, och alt det elände, som Guds buds öfverträdande alltid åtföljer, emedan dessa Hans genom förnuftet oss gifna bud eller lefnadsregler allenast åsyfta människans egen lycka och sällhet; — Så finne vi ock, att

orsaken till människans, i Theologiskt språk kallade Synda-förderf, ligger hos hvarje människa individuellt, och intet leder sitt ursprung ifrån någon tilfälles-händelse med första mennisko-paret, hvaraf deras Natur skulle blifvit besmittad, och genom arf fortplantadt hela släktet igenom, på alla leder och utgreningar, ända till tidens slut; Utan är den i våra heliga böcker anförda berättelsen om Lustgården, Kunskaps-Trädet, Frukten och Ormen endast en skön och sinnrik Allegorie, uti hvilken på ett träffande sätt målas människans svaghet och passioner, förmedelst hvilka, så ofta hon förgäter sitt af Gud henne gifna förnuft, låter sig i kraft af sin äfven medskapade fria vilja, lockas till oförnuftig njutning af sinliga föremål, och således genom de sinliga begärens tilfredsställande begår eller kan begå Syndafall hela lifstiden igenom. — Sinligheten är således människans farligaste fiende; Och dess retelser hafva i alla tider funnit ett altför lätt inträde hos vårt slägte i allmänhet, antingen deraf att oss så sparsamt läres, och vi derföre så ofullkomligt känna nödvändigheten af förnuftets välde öfver de sinliga begären; eller ock, att man finner sig besvärad af detta överförmyndarskap, föraktar dess råd, och således icke använder denna ledsagaren til sådant ändamål, för hvilket den förnämligast var oss given.

11.§:

Men denna tilflykt til förnuftets ledning, så tröstande och tillförlitelig för den cultiverade människan, monne den alltid kunnat vara det för den obildade ? — — Det tillhör Philosophen att med Werlds-historiens biträde utreda de första skapade Slägternas tilstånd och upplysningsgrad ! Så vidt man med tillämpelighet får sluta dertil, ifrån det förhållande man i sednare, och äfven i närvarande tid finner bland de vilda Folkslag, som af werldsberesande träffas dels vid Oceanens stränder, dels längre in på Continenterna, så måtte äfven de äldsta Folkslagen icke omedelbarligen, eller utan någon utifrån värkad undervisning, varit mächtig af sitt förnufts rätta användande, emedan dertil synes erfordras en viss Odlings-grad. I ett sådant okunnighets-tilstånd, måste man för att göra dessa råa, obildade folk all rättvisa, tilerkänna dem först en naturlig böjelse för rättskaffenhet, att kunna finna något oriktigt i sina handlingar emot det högsta väsendet begånget, — och dernäst en barnlig fromhet, för att ens tänka på uprättelse inför detta förtörnade Högsta Väsendet. — Sättet huru denna upprättelsen skulle ske har naturligen blifvit ämne för de klokaste och rådigaste ibland dem att uttänka, och så har uppkommit ett prästerligt kall, för att tilfredsställa dessa brydda förbrytares samveten och i enlighet med dessa antagna Samvets-Förvaltares olika fintlighet, alvare eller gyckelaktighet, hafva uppkommit de olika hemlighetsfulla, löjligen, osmakliga eller aafskyväckande sätt att dyrka eller blidka det förtörnade Guddoms-Wäsendet.

12.§:

Wäl underrättar oss vår Religions-historia om ett visst slägte: **Abrahams säd** eller **Israëls Barn**, — Sjelfve kallar de sig **Guds egendoms-folk** — hos hvilket den enda sanna **Gudens** rätta kännedom och dyrkan varit förvarad. Men dessa, som förde ett nomadiskt och kringvandrande lefnadssätt, och allestädes omgåfvos af hedniska folkslag, voro i beständig frestelse för affall. I synnerhet var faran stor, sedan de fästadt boning i Egypten, der den aldra vidunderligaste gudadyrkan, som i verlden gifvits, var införd och i allmän utöfning af både Konunga-Hofvet och Folket. Men den **Guddomliga Försynen**

skickades så, att för upkommen misshällighet emellan Landets Regent och dessa främlingar, de sistnämnda under anförande af **Moses** deras Landsman, utvandrade för att åt sig intaga ett **Rike**, der de i rolig besittning kunde ostördt få bibehållas och utöfva deras **Fäders Gudsdyrkan** under iakttagande af de **bud** och **lefnads-reglor**, Moses under vandrigen för dem stiftade.

Men huru många Secler än förflöto under detta Folkets lugna besittning af deras inkräktade, dem förlofvade Land, så måste de dock omsider röna det allmänna öde som alt jordiskt är underkastadt; Obeständighet och omväxling i deras Politiska och Borgerliga förhållanden värkade äfven förändringar i deras Religions-bruk. De föreskrifter som för Gudstjenstens utöfning voro dem gifna af Moses, hvilken sjelf vand att se de Egyptiska orimligheterna, kunde ej blifva fria från Mysterieusa Ceremonier; Intet heller ägde de menniskor han anförde den culturs-grad eller tanke-öfning, att dem kunde anförtros Förnuftets enkla bud. Mosis klokhet och förutseende ålade honom derföre nödvändigheten, att för detta råa och grofva folket, under sinliga iakttagelser föreskrifva det dyrkningssätt han, såsom Gudi behagligt åt dem til efterfölgd öfverlemnade. Sina stadgar utgaf han i form af stränga befallningar, såsom honom af Gud sjelf öfverlemnade, hvarföre Folkets åligganden voro inskränkte att blott **tro** och **lyda**.

Under de fyra och ett half århundraden, som förflöto efter Mosis död, gick Gudstjensten något när efter de föreskrifter han gifvit, men sedan Israëliterna öfver sig begärat konungar till Styresmän och David den andra i ordningen dertil blef utvald, tilökades Ceremonierna med många yttre högtidligheter. I synnerhet som han älskade Poësie och Thonkonst, blef en mängd Musicanter anstälde, att med flerehanda Instrumenter och Sångröster biträda vid Gudstjensten, att alt mer försinliga dessa heliga handlingar. — Men ännu mer sedan under Salomos regering det ofantliga, kostsamma och Werlds-bekanta Templet var upbygdt, blef Gudstjensten inklädd i all den ståt och prakt, som denne Konungens snille kunde upfinna och Folkets förmåga uthärda. — Det af Moses förordnade Prästerskapet, hvilka dels sjelfva i Egypten inhämtat, och troligen vidare af Moses under vandrigen blifvit undervisade, uti de **Physiska** och **Chemiska** kunskaper, som vid Egyptiska Afguda-tjensterna användes, och äfven här med framgång kunde beagnas till förhelligande af Ceremonierna, — och att hos det okunniga Folket väcka förundran och tro på Guds personliga närvaro, Hans synnerliga starkhet och makt, — utförde med skicklighet dessa dem anförtrodda mysterier, som vi finne af beskrifningen om Templets inrättningar; om de bägge kopparstoderna Jachin och Boas, med deras kedjevärk; samt den heliga elden och rök-molnen i Templet, med flere förekommande hemlighets-handlingar, till hvars skyddande ifrån allmänhetens kännedom, Presterliga Embetet och alla Tempeltjensterna bibehöllos inom den enda Levi släkt, såsom initierade i hemligheten, i hvilken profana menniskor icke fick deltaga. — Allt var inrättadt til sinliga känslornas tilfredsställande ! och förnuftet rådfrågades intet om betydelsen af dessa obegripeliga anstalter; eller om nyttan af de många och kostsamma Offer-festerna, hvilka allena sysselsatte det talrika Prästerskapet, vid den praktfulla Tempeltjensten.

Ehuru detta Judarnes Guda-dyrkningssätt hade det företräde framför omkringboende Folkslagens, att det ägnades åt den allena Enda och Sanna Guden, hvaremot angränsande Hedningar upreste Altaren åt oräkneliga inbillade Guddomligheter, samt ordnade Präster att hembära sådana ovärdiga föremål det okunniga folkets dyrkan och lof, blef det dock genom dess härunder rådande sinlighet, — utan ringaste afsigt på förståndets uplysning

eller hjertats förbättring — med tiden smittadt af hednisk vilfarelse, hvars olyckliga följder ej kunde döljas för de få vise i Landet. Desse, kände under namn af Profeter, varnade och bestraffade ofta och alvarligen både Regenternas och Folkets lättsinnighet och gudlösa lefnad; Men som förnuftet ännu ej fått välde öfver deras onda lustar, samt dess rätt att beherrska sinnligheten icke erkändes, så blef följden dessa Wisas förföljelse, och man fortfor att — synda och offra; liksom af mekanisk drift, utan sansning och eftersinnande; varvid lefvernet förblef lika oförbättradt; Och all moralisk klänsla, samt den Sanna Gudens rätta kännedom och dyrkan, utlocknade äfven hos detta Folkslag.

3dje Capitlet

13.§:

Så djupt voro då alla slägter på Jorden fallne och vilsefarande i begreppet om det Högsta Wäsendet; om sanna förhållandet mellan Gud som Skapare och Menniskan som Creatur; om Guds rättmätiga anspråk på mennisko-lydnad; om hennes enda tilfredsställande sätt att den söka afbörda; och dess egna derunder beroende sällhet; om människornas af Guds sammanfogade inbördes förbindelser; samt alt hvad Gud til deras lycksalighet stiftat och ordnat. — Och i detta eländes-tilstånd, hade menniskan, sig sjelf lemnad, förblifvit ohjelpeligen olycklig. — Men Gud, som förbarmar sig öfver alla sina Creatur, och synnerligen låter sig vårda om menniskan, skickade i nåd, genom sin försyn, att vid denna tiden en man inom Juda-landet föddes — **Jesus Christus** — hvars like i vishet och dygd, ännu ej räknats bland mennisko-ättlingar. Det stora föremålet för denna Guda-menniskans alla bemödanden: Att återföra det så djupt fallna mennisko-släktet, til det Högsta Wäsendets sanna kännedom och dyrkan, samt människans deraf upkommande förbindelser, tillsammans utgörande den Sällhet mennisko-släktet var ämnadt att åtnjuta, — erfordrade sådana utomordenteliga egenskaper, hvarmed den Himmelske Fadren Honom utrustat. — Ingen sinlig åtrå rubbade hans själs lugn; Rättvisa och godhet styrde all Hans handling; Och Hans kärlek til menniskor kunde af ingen ting, ej en gång af deras fel och förbrytelser kallna. I ungdomsåren anstald vid Tempel-tjensten *, hade han redan med ädel harm modigt ifrat emot dess Lärares bedrägerier, skenhelighet, girighet och ärelystnad; — samt med visdomens segrande styrka, bestraffat deras skändeliga förhållanden, och afskaffat de deraf upkomna oordningarne. — Bekymrad öfver Lärarnas ändamåls-vidriga förfarande och deras egennyttiga afsigter, ömade han för folket, som i stället för sann uplysning om deras pligter emot Gud och Medmenniskor, förblindades genom onyttiga Ceremonier och kostsamma Offer, förvillades genom de Skriftlärde Secternas spetsfundiga tvister och dermed lemnades till begreppet i mörker, och till lefvernet oförbättradt. Han begynde derföre, att, i trots af all förutsedd förföljelse, sjelf offentligt lära: Att hvar och en kunde äga sällheten inom sig; Att Gud vore mönstret eller föresynen för människans handlingar; Att hennes handlingar vore uttrycken af hennes rättskaffenhet; Att de bud den himmelske Fadren föreskrifvit vore oeftergifveliga: Att dessa bud innefattas i kärlek, förtroende och förtröstan till Gud; samt i kärlek til medmenniskor; han

* Enligt en förnäm Judes berättelse i Constantinopel vid Kejsar Justinianus tid, att Jesus var ibland Prästerna immatriculerad, finnes af ett gammalt Manuskript förvaradt i Grekiska Klostret Meteoron. — Se Björnstål !

predikade bättring i stället för Offer, och förstånd i stället för hemligheter och praktfulla blendande Ceremonier. — Och Folket, som fattade Hans enkla til hjertat gående läror, hopade sig omkring honom och betygade att han predikade väldeliga, och intet som de skriftlärdade, — Under utöfningen af detta sitt Lärare-kall, märkte han väl Judiska Prästerskapets tillväxande hat; Han förutsåg att hans läror, som för deras i förnuftet grundade sanning och för den kraft, hvarmed de genomträngde til Folkets hjertan, skulle störta Judarnes Ceremonieusa Tempel-högtider och att med det samma den talrika mängden af Präster, Leviter och öfriga Tempel-tjenare skulle vid Folkets övergång till en rättskaffens Gudadyrkan förlora förtroendet och de rika inkomster hvaraf de hittills lefvat i vällust och maklighet; samt, att sådant skulle ådraga Honom den bittraste förföljelse och döden. Men ! Han aktade det ringa, emot sitt hjertas ifrigaste trängtan och föresats att åt hela det i mörker och villfarelse djupt sjunkna mennisko-släktet meddela klara begrepp om deras salighets sak. Han gick därför sin bana rakt fram, fullbordade sitt värk, och sedan Han utvalt och förordnat efterträdare, hvilka, för att vidare i verlden utsprida det rena och klara ljus deras Mästare tändt, åtnjöto Hans egen kraftiga undervisning, erhöilo nödiga förhållnings-reglor, samt upmuntrades till tolamod och ståndagtighet i deras nya höga kall, instiftade han en åminnelse-fest med en efter Österländskt bruk anställd kärleks-måltid af det landets enklaste och outhärligaste lifsmedel, — den enda af Honom förordnade inrättning för sinlig njutning — hvarefter Han med undergifvenhet och lugn gick den öfver Honom beslutna döden til mötes.

Hans visdom, dygd och ofläckade vandel, lika som hans enkla och til hjertat gående lära, kunde ej annat än med förundran och vördnad genomtränga så väl alla dem, hvilka åtnjöto Jesu personliga umgänge och af Hans egen mun emottogo undervisningar, som i synnerhet de af Honom utkorade Lärjungarna. Och att de i förtjusningen öfver dessa dem förut okända egenskaper, tilägnade Honom Guddomlig natur och dyrkan är destomindre att förtänka, som det helt och hållet instämmer med den tidens och de Österländske Folkslagens tänkesätt, hvilka förgudade hvarje ibland sig utmärkt menniska.

Denne Guddomlige Mästarens Läror hafva lyckligen utspridt sig vida i verlden, och genom deras egna förnufts värde, i trots af hednisk förföljelse, fanatiskt mörker och hierarchiskt tvångs-välde bibehållit sig ända till vår tid; då Förnuftet, lossat från de band, som fjättrat det, nu kunnat möta dem i alt dess ljus; samt åt fria, rena hjertan meddela dess saliga frukter. — Då vi nu utur de heliga Böcker, i hvilka dessa dyrbara Läror finnas förvarade, hämta denna Själe-skatt, skulle det likväl synas vara en återstående önskan: Att finna dessa Jesu egna Lärostycken mera samlade och afsöndrade från all inblandning af både Hans fromma Lärjungars och andra människors utläggningar och tilsatser: Och de hade då varit rena och positiva. Men, då det behagat den Guddomliga försynen, att tillåta det dessa ädla skatter skulle få liksom omhvärfvas med människors underhaltiga tillägg och förklaringar, hvilka, efter en och hvars begrep och afsigter, nästan öfver alt insvepa detta klara ljus i dunkelhet, — sådana de til oss blifvit överförda; så uppkommer likväl en ökad anledning att prisa samma höga Guddoms-Försyn deraf, att människan nu kommit i besittning af en större frihet i dess forskande Förnuft, åt hvilket redan Jesus, denna salighets-läras återställare, tilerkänt all granskningsrätt,* och det är endast vid detta af Gud

* Evangelisten Johannes 5.Cap 39 vers

sjelf hos menniskan tända ljus, som vi kunna ifrån det Guddomliga Ordet skilja de menskliga tilsatserna.

14.§:

All tros-lära måste af förnuftet befastas eller ock skakas til sitt bestånd. Den förnuftiga och förnuftsöfvande menniskan, kan ej återhålla en undersökning. Att blindvis antaga läror, strider emot Jesu egna varningar och de förebråelser, vi uti de heliga Skrifterna finna, af Honom stälde, så väl til Hans egna Lärjungar, som andre Hans åhörare; sådant ägnar ej det väckta mennisko-förnuftet, hvilket ock en gång väckt, ej mera kan slumra ifrån sannings-forskningen; der alt måste falla, som icke inför denna domstol består. — All religions-lära måste derföre öfverensstämma med ett upplyst, ett fördomsfritt Förnuft ! Och hvad som stöter eller strider deremot kan ej vara Religions-Lära !! — Men ännu mer; All religions-lära måste vara **allmännelig** om den skall vara sann. Det är: den måste vara tillämplig för alla folkslag och för alla tidehvarf; Ty Gud är af evighet och i evighet En, och Hans egenskaper innebära sanning och oföränderlighet. Menniskans förhållande til Gud kan derföre ej underkastas ombytelighet. — Olikheter eller föränderlighet strider således emot Guds väsende. Der sådana satser eller föreskrifter predikas, kunna vi med säkerhet förkasta dem, såsom ej af Gud gifne. Och medelst dessa kännemärken urskiljas ifrån mennisko-lärdom Jesu enkla och klara bud.

Af dessa hafva vi uti Evangelisternas skrifter lyckligen i behåll alt hvad menniskan för en rättskaffens lefnad, för Guds värdiga dyrkan och för sitt Salighets hopp behöfver veta. Och vi kunna i följande Jesu egna ord innefatta hela vår Salighets-Lära.

- Matth:4;17 &c. Görer bättring ! Himmelen är hardt när.
- Matth:29:37 &c. Du skall älska Herran din Gud af alt ditt hjerta, af all din själ och af all din hog. — — Du skall älska Din nästa såsom dig sjelf — — På dessa Tre buden hänger all Lagen och Profeterna.
- Matth:7:12 &c. Alt hvad I velen menniskorna skola göra Eder, det gören I ock dem.
- Matth:18:3 &c. Om I icke omvänden eder och varden såsom barn, skolen I icke komma i himmelriket.
- Matth:6:14 &c. Om I förlåten menniskorna deras förbrytelser, så förlåter ock eder Himmelske Fader eder.
- Matth:5:48 Varen fullkomliga såsom Eder Himmelske Fader fullkomlig är.
- Matth:23:9 – I skolen ingen Fader kalla eder på jorden, ty En är eder Fader som är i himmelen
- Matth:12:50 &c. Hvar och en som gör min Faders vilja som är i Himmelen, han är min broder, syster och Moder.
- Matth:7:21 – Icke varder hvar och en kommande i himmelen som lik mig ropar Herre ! Herre ! — utan den som gör min Faders vilja som är i himmelen.

Matth:7:24 – 26 &c	Hvar och en som hörer mina ord och gör derefter, honom vill jag likna vid en vis man, som bygger sitt hus på ett hälleberg — — — Men hvar och en, som hörer dem och icke gör derefter, han liknas vid en fåvisk man som byggde på sanden.
Matth:12:33 &c.	Gör Trädet godt, så varder frukten god, ty af frukten känner man Trädet.
Matth:15:9,10 [skall vara Matth:5:17–19]	Jag är icke kommen til att uplossa lagen; Ty förr än himmelen och jord förgås, förgås icke en bokstaf eller en prick af lagen. — Och hvilken som uplossar ett af de minsta buden, och lärer <u>så</u> människorna, han skall kallas den minsta; — men hvilken som dem gör håller och lärer, han skall kallas stor i himmelen.
Matth:7:13 &c.	Går och lärer hvad det är: Jag hafver lust till barmhertighet och <u>icke till Offer</u> — — — och jag är kommen att kalla Syndare till bättring.
Matth:15:8,9,10 Marci:7:6,7,8,14	Detta folk tjenar mig fåfengt, lärande den lärdom, som är menisko-bud.— — — Hörer och Förstår ! — Den plantering som min fader icke planterat hafver, skall uppräckas med rötterna.
Matth:13:13 &c.	Med seende ögon se de intet, och med hörande öron höra de intet; — Ty de förstå intet.
Matth:15:16,17 Marci:7:18 – 8:17,21	Jesus sade til Lärjungarne: Ären I ännu oförståndiga ? Förstån I icke ännu ?
Matth:24:35 &c.	Himmel och Jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås.
Marci:8:35 &c.	Hvad hjälper människan om hon kunde vinna hela verlden, och toge skada til sin själ ?
Lucæ:15:9,10	Det varder glädje i himmelen öfver en syndare som sig bättrar.
Matth:5;12 &c.	Glädjens och fröjden eder ! ty eder lön är stor i himmelen.

Dessa och flere, af Jesu egen mun utgångna läror, visar tydeligen, att ingenting annat än lefvernets förbättring och hjertats rättskaffenhet, kan återföra människan til den sällhet hon genom brottslighet och oförstånd förlorat; Att Offer och ceremonier icke äro Gudi behaglige eller för människans lugn tilfyllest; men att endast bättring närmar henne til Gud. Ty det heter: Görer bättring och himmelen är hardt när; Nemligen detta Guds rike som är invärtes i människan, detta lugn, denna sällhet som alltid åtföljer **rättskaffenheten** för hvilken den himmelske Fadren är Idealet; Och vidare: det varder glädje i himmelen öfver en syndare som sig bättrar.

15.§:

Så är då människans Natur intet så i grund förderfvad, att icke dess förbättring är möjlig. Nej ! Men i alla tider, ifrån den första stund oss bekant är att människor gifvits, intil närvarande tid, har hon af egenkärlek och högmod, alltid sökt vända felen och förseelserna

från sig, på Andra. Så upkom Allegorien om första mennisko-parets syndafall, och deras deraf följande Naturs-förderfs Fortplantande på sina efterkommande, ty hon skändes att hafva låtit sinligheten eller lustan för de kroppsliga begären taga väldet, och föra henne ifrån förnuftets ledning, ehuru ganska klart det är, att intet annat frö eller orsak gifves til hennes benägenhet för det onda och skadliga, än just denna sinlighet, och de falska föreställningar menniskan gör sig om dess njutningar. Och således upkommer denna benägenhet för det onda hos menniskan individuelt genom varje dess egen slumeraktiga förgätenhet af förnuftets bud, men icke ifrån något hennes ärfda Natur-förderf. Och med mindre hade Jesus icke eller kunnat lära: Gör trädet godt, så varder frukten god ! — Läran om Arfsynden, såsom genom våra första föräldrar på oss fortplantad är således ett mennisko-bud, genom vilken slags lärdom Jesus säger sig vara fåfengt tjenad; — Och märkeligt är, att i hela den evangeliska historien intet enda ord finnes af Jesu mun vara utgånet, som angår något allmänt mennisko-förderf genom Arfsynden, Den är en Judisk myth, hämtad ur deras äldsta så kallade heliga böcker, åberopad i synnerhet af Job, David och Esaias såsom ett gift, hvilket besmittat hela mennisko-naturen, och bibehållen i en del af Nya Testamentets, särdeles apostelen Pauli skrifter, såsom ett beqvämt medel att förklara och urskulda menniskans förnufts-slummer.

16.§:

Lika så litet som Jesu lära gifver anledning til något genom arv oss åbragt Natur-förderf, lika så litet antyder den ock någon af Gud hållen syndaräkning, den han låter Christus för mennisko-släktet betala, att dermed tilfredsställa Sitt rättfärdighets-kraf. — Hela denna i vår Guda-lära upställda Theorie, bevisar blott huru menniskan bildat sitt begrep om Gud efter sig sjelf, huru hon tillagt detta aldråhöga för menniskan obegripliga Wäsendet, menskliga små-aktigheter och handlingssätt; sökt bevisa dessas guddomliga värde och vishet, genom gyckelaktiga jemnförelser med menskliga förhållanden; och vid alt detta förgätit Guds höga afsigt med menniskan, samt Hans Guddomliga förmåga att upnä den, — Med den hos Gud förenade **godheten**, lika hög och oändelig som Hans öfriga egenskaper, kan ingen annan afsigt med menniskans tilvarelse tänkas, än Sällhets åtnjutande i så fullkomlig grad, som med hennes Natur öfverensstämmer; Och villkoret för denna Sällhets-njutning är inget annat än: ett rättskaffens leverne. — Nu lär oss likväl dageliga erfarenheten, att, på sätt här framom visadt är, denna rättskaffenhet af Menniskan både kan, och ofta blir överträdd, hvilket bevisar, att ehuru för mennisko-naturen möjlig, den likväl intet är någon menniskan påtvingad natur-drift eller instinct. I hvilket fall menniskan eller hennes gerningar icke ägde något moraliskt värde, emedan hon i sådant tillstånd vore att anse som ett mekaniskt machinerie, beräknade på vis outblivelig effect. Derfor har Gud, som ej kan erkänna annan dyrkan än den som af **fri vilja** utgår från ett **rent hjerta** också — jemte förnuftets undervisning — genom Jesu förträffeliga Lära ytterligare förvissat oss: **Att Gud vill ingen syndares död eller förtappelse**, utan att han omvänder sig och lefver; **Att** den som til Gud kommer, [i bättring återvänder] honom kastar **Han** icke ut; Och med dessa försäkningar övertygat menniskan, att då Hans afsigt med henne allenast är hennes sällhet, hvilken dock ej kan ernås under annat vilkor, än genom rättskaffens dygdig vandel. Hans eviga, gränslösa godhet alltid står öppen för hvar och en syndare, som sig omvänder och bättrar, — utan millankommen **Återlösning** eller **bemedling** — emedan, att tala efter mennisko-sätt: **Gud** lika vinner **Sin** afsigt, enär

denna Syndarens bättring är alfvarlig, då det ej skall skada honom, att han ogudaktig varit. — Och människans förtröstan til dessa Guddomliga försäkningar, då hon låter dem lända sig til ledning igenom detta lifvet, — **är den rätta Saliggörande tro**, som Gud af oss fordrar, och hvarom den **Heliga Skrift** allestädes påminner.

Den förlossning som genom **Jesum Christum** skedd är, hvarom **Nya testamentets Skriftställare** på flere ställen nämna, kan då intet förklaras med någon hos Gud erlagd Syndaskulds betalning, emedan sådant skulle förutsätta ett för mycket groft sinligt begrep om förhållandet emellan den **Stora Eviga Guden** och Hans skapade Creatur; Utan dermed förstås frälsningen ifrån de villfarelser som omhvärfvat människans begrep, och genom hvilka hon var aflägsnad ifrån Guds sanna kännedom, och sin egen henne ämnade salighets-njutning. Också har Jesus intet någorstädes yttrat, det Han en sådan syndaskuld afbördat; Och det lidande, som han sjelf förutsåg och förutsade, att Honom skulle genom Prästernas och de Skriftlärdas hat ådragas, såsom en outeblifvelig följd af hans Lära, var visserligen ett desto bittrare lidande som det ej allenast öfvergick Honom oskyldigt, utan ock just för Hans sannings- och mennisko-kärlek, Hans visa lärdomar och heliga lefnad; Och han undergick det således väl för människornas skull; — Men deraf följer icke att detta lidande var ett straff, som alla jordens människor i all evighet varit skyldiga, att för sina öfverträdelse lida. Intet eller innehålla Jesu egna lärosatser någon enda mening som hos människan intrycker ringaste begrep om denna stränga rättfärdighet hos Gud. — En egenskap hos den redo-skyldiga människan, nödvändig och skön ! men hos Gud ! som i afseende på oss handlar af idel nåd, vi ej kunna bedömma. — Derföre, när vi uptäcka flere Guddomliga egenskaper af de värk Han ådagalagt, måste vi alltid vid tankan om rättfärdighet hos Gud, Hans bestraffningar och belöningar slå ned ögonen, blygas och afstå inifrån ett förvågadt omdöme deröfver.

Då Jesus säger: Att Han är kommen att gifva Sitt lif till återlösning för många; Att frälsa det som förtappadt var; Att Hans lekamen varder utgifven, och Hans blod utgjutit för många. — är sådant fullkomligen förklaradt med afseende på den ofvan anförde förföljelsen, som emot Honom skulle utföras af Judiska Prästerskapet för den läras skull, hvilken ibland Folket utbredd, oemotståndligen måste intränga i deras hjertan, och rycka dem utur Judisk och hednisk villfarelse, — samt genom bibringandet af en sann kännedom om den Store Gudens egenskaper och sina egna pligter, grundlägga ett värdigare Religionsförhållande hos människan til det Aldra Högsta Wäsendet — hennes Uphof och Vålgörare. Sannerligen märkvärdigt är ock, att i Bibliska berättelserna om Nattvardens instiftande, Evangelisten Matheus säger om Kalken: detta är min blod, utgjuten för många **til Syndernas förlåtelse**; Marcus blott; detta är min blod, utgjuten för många; Lucas vid brödets utdelande: detta är min Lekamen som för eder gifven varder, **detta görer til min åminnelse** ! ! — Samt om kalken: detta är det nya Testamentet i mitt blod, som för eder utgjutit varder. — Och Apostelen Paulus, som i sin förra Epistel til de Chorintier helt och hållit upprepar Instiftelseorden, anförer endast Frälsarens bud att åtnjuta denna måltid til **Åminnelse af Honom** utan att omnämna någon annan afsigt. Men **Johannes** ! den Lärjungen som Jesus mäst älskade, nämner alsintet denna heliga handling.

Wore nu mennisko-slågtets återlösning til förstående så: Att dess eviga syndastraff, eller syndaskuldens betalning hos Gud, varit det väsendtliga föremålet för Jesu lidande, och Nattvardens instiftande oss gifven som en bekräftelse derpå, så hade visserligen Jesus låtit Evangelisterne sådant sammanstående förkunna; Men denna olikheten i Skriften

antyder redan olikhet i Evangelisternas tankar; Och af dem alla synes **Lucas** bäst hafva upfattat Jesu mening.

Att med den sidste måltid som Jesus före sin död åtnjöt i sällskap med sina Lärjungar förena Sin egen Åminnelse-fest för dessa sina älskade vänner, och alla Hans upriktiga bekännare, att framgent fira, var ytterligare ett uttryck af Hans brinnande kärlek til dem. Ingen kände bättre än Han det flyktiga mennisko-hjertat; och huru lätt det, genom mellankommande sinliga intryck, förleades att glömma hvad som endast genom själens högre isolerade kraft värkas; Derföre, att förbinda sine Lärjungar och efterföljare äfven genom ett sinnligt medel att påminna sig förutgångne händelser, instiftade Han denna måltid för dem, till ett **vårdtecken** af den synnerliga kärlek Han til dem bar, och af Hans förtjenst emot hela mennisko-slägtet; Wid åtnjutandet hvaraf ingen ting skulle kunna undertrycka deras ljufva erindran om sin Vålgörare, och den innerliga tilgifvenhet som då uppglödgade deras hjertan, och på detta sätt skulle Nattvardens åtnjutande blifva ett kraftigt tröstemedel vid alla de betänkligheter, som i deras sinnen kunde upresa sig under saknaden af Hans personliga omgänge; Hans fortsatta öfvertygande läror; Hans dygde-exempel, hans kärleksfulla bemötande och välgörenhet emot alla. Den skulle blifva ett föreningsband att sammanhålla deras tro och bekännelse uti alla de olika lefnadsskiften som dem förestodo under deras förskingring och kringspidande i verlden; Och hvilket värdigare föremål för deras minne och åtanka ! än den Läraren, af hvars mun de hört utgå de ofelbaraste lefnads- och dygde-reglor, de tillförliteligaste efterättelser om Gud och Dess Försyn; samt visa styrelse och ledning af människornas öden ? Än den Guddomliga Wännen i hvars sällskap de varit vittne til alla tröstefulla svar Han gifvit; de öma råd Han meddelat; och underbara gerningar Han tillåtit Sig — Alt til befrämjande af människors välfärd och sällhet. Samt ändteligen til det hjeltmodiga beslut, att af kärlek til detta slägtet häldre upoffra Sitt jordiska lif, än att afstå ifrån den himmelska föresatsen att upplysa det, om dess själs frid och salighet. Och såmedelst befrämja Guds afsigt til dess lyckliggörande i tid och evighet. — Om alt detta skulle Nattvarden såsom en helig åminnelse-fest blifva en kraftig och ljuf erinran. — Och den har ej eller förfelat afsigten ! — Kring hela verlden, — til alla de jordens vinklar det denna Jesu Guddomliga Lära kunnat spridas, der firas ock denna Jesu åminnelse-fest, af alla Hans rätta bekännare, med de saliga värkningar, som den helige Stiftaren åsyftat.

4. Capitlet

17.§:

Dessa Läror, hvilka driftigt omstörta Syndafallets historiska visshet, och til intet göra den gamla teorien om Arfsynnen eller det af våra första föräldrars fall öfver oss komna synda-förderf, samt uppställa en vågad förklaring öfver Jesu tilerkända Guddoms-natur; Upkasta betänkligheter emot människans rättighet til omdöme öfver den Himmelska Fadrens rättfärdighets-kraf; Och neka Jesu lidande vara mennisko-slägtets synda-straff, som han i dess ställe undergått; — dessa läror skulle väl, emot så många Seclers erkända Theologers satser synas vara det — gröfsta kätterie. Men, lofvad vare ljuset Fader ! Förkättringstiden är förbi. Den har haft sina triumfer och slutat med nesa. — Man har omsider börjat erkänna ett fritt förnuft vara människans tillhörighet, af Gud sjelf henne tildeladt, såsom hennes säkraste ledare under dess vandring genom detta timeliga lifvet,

enär hon det med sorgfällighet upbrukar och riktigt använder. — Och i det myndighets-tillstånd människan derigenom blifvit försatt, måtte hon nu, i en så viktig sak som denna, äga att sjelf tänka; emedan hon sjelf skall hämta saligheten af sin tro och derföre äfven sjelf ansvara. I kraft af denna rättighet, och efter de många inkast förnuftet gjort, och aldrig skall uphöra att göra, emot de af Kyrko-Fädrens dogmer upkommande trosmålen, hafva, efter mångårigt begrundande och öfverläggning, dessa satser blifvit fattade, af öfvertygelsen antagne, och nu från grafvens brädd, med fullkomligt samvets-lugn framstälde.

Wid fördomsfri granskning finna vi i dessa Ideer:

Gud; såsom det högsta moraliska väsende; All tings uphof; Af hans egenskaper ehuru för oss obegripeliga, vi dock af hans värk kunnat utröna; Evig tilvarelse, Allvishet, Allmagt och Allgodhet; och i denna sidstnämnda, Ledaren af alla Guds afsigter.

Människan — såsom det ädlaste af alla Guds skapade värk på jorden; Ämnad til sällhet; Och hvars sammansättning af Ande och materia alstrar en sinlighet, tjenlig för all jordisk sällhets-njutning; och styrd af förnuftet bibehåller henne äfven för den eviga Salighetens delagtighet, men bägge dessa sällhets-medel subordinerande en ännu mäktigare, människan väsendtligen förunnad kraftyttring — hennes **Fria Wilja** — ; denna **Guda-skänkta** egenskap, hvilken allenast utgör hennes moraliska värde, och gifver henne det företräde hon framför andra jordiska varelser äger. Och i kraft af hvilken, hon efter eget val, kan antingen vid Guds egen afsigt bibehålla sig — lycklig, — — eller — falla.

Jesus Christus — såsom en Guds försyn på jorden kommen mennisko-släktets **Lärare** och **Wälgörare**; hvilken, på öfvernaturligt sätt af den **Eviga Godheten** sänd, att utur förståndets iråkade mörker och förvillelse, återföra detta släkte til ljus och lycksalighet — af Gud var utrustad med dertil erforderliga egenskaper, ibland hvilka i synnerhet Hans sannings- och mennisko-kärlek så upfylde hans själ, att Han häldre än öfvergifva sin guda-frägdade föresats och längtan, gaf sitt jordiska lif till pris åt Hednisk öfverhet och Judiskt prästerskap och sålunda med Sitt blod, beseglade den lära han människorna förkunnade.

Och som en följd af dessa Läror, finna vi öfvertygeligen att människan icke af nödvändighet är syndare, så som hon i följd af läran om Arfsynden samt den igenom Syndaflo den förderfvade naturen ansetts vara; — Att hon väl genom sitt sinliga anlag står i beständig frestelse för afvikelser, men att det är til hennes fria vilja, antingen att ståndaktigt förblifva under förnuftets ledning vid dygdens väg, med fast förtröstan till Gud, och ett orubbeligt tolamod i alla hennes lefnads-öden; Eller ock, att låta sig af sinligheten och de otyglade begären hänföras och öfvermannas, — samt på detta sätt sjelf kasta sig i förderfvet. Och ändteligen: Att utur detta fallna tillstånd ingen annan frälsning gifves än åtlydnad af **Jesu Christi** lärdomar och råd: att göra bättring, fly til Gud som til den enda rätte Fadren och af hans Fadershjerta utbedja **nåd** och **förlåtelse** — intet för någon annans skull — utan för hans eviga, omäteliga godhet, som alltid står den rättsligen botfärdiga människan öppen, emedan Han vill ingen syndares död, utan att Han omvänder sig och lefver.

18.§:

I denna bekännelsen om **Gud**, om **Menniskan** och om **Jesus Christus dess Lärare, Ledare och Saliggörare**, innefattas kärnan eller hufvud-summan af vår **Christeliga Tro**. — i framställningssättet skiljd från alt förnufts-vidrigt. Den är vågad, men utgör en efter tidens stigande Cultur nödvändig reforme af de äldsta skrift-ställares tanke- och fattningsförmåga; hvilka tillåtit sig att såsom Theologiska Dogmer anföra: **Ett syndafall**, eller den händelse, hvarmedelst hela mennisko-slägtet skulle i massa hafva stälts på ståndaktighets-prof, genom ett fullmäktigskap — det första mennisko-paret; Vid hvars äfventyrliga utgång var förbundet intet mindre än individuelt straff eller belöning för hela slägtets alla medlemmar i all evighet; — Att man dervid låtit en **ond ande** under namn af Djefvul, i skapnad af orm, hvilken hade sin fördel af att motarbete Guds goda afsigter, förföra dessa mennisko-slägtets ombud til olydnad och fall, hvarigenom öfver hela slägtet kom den olyckliga fölgden af detta hårda vilkor; — Att för att betaga denna Guds behandling med menniskan dess synbara obillighet, man låter hans allvishet uppfinna ett **frälsningsmedel**, hvarigenom menniskan kunde återvinna möjligheten att delaktiggöras af den lycksalighet, som henne af början var ämnad, och detta medelst Guds Sohns födelse, hvilken efter att under Sitt personliga vistande på jorden, hafva förkunnat människorna Guds vilja och råd om deras salighet, sluteligen skulle uppfylla Guds rättfärdighets-kraf, i undergående af detta dem ålagda eviga syndastraff, hvarförutan Gud intet skulle kunna tillfridsställas eller meddela Sin nåd åt de på ofvan anförda sätt fallan arma människorna. — **Således ! Ett fullmäktigskap**, af hvars förhållande hufvud-männens behandling skulle bero, — utan att desse ägt eller kunna sjelfva utse eller legitimera det. — **En Gud med afföda !** — Och denna **Guddomliga Affödan** af människor misshandlad; **Ett väsende jemte Gud af Ond natur**, och i strid med Honom om Hans afsigters upnäende; och ändteligen människornas Synder straffade, på en annan ! och detta ansett såsom rättvisa — af en Gud, den människorna tilerkänna **högsta rättfärdighet**, — — — Sannerligen ! antingen vore Förnuftet oss af Gud förgäfves meddelat; eller ock måste vi uti sådane lärosatser bekänna blott menskliga gyckelverk och besanna hvad ovanföre är sagdt, nemligen: **Att menniskan i Guds afbildning målat sig sjelf**. — Huru skamlöst har hon icke här smekat sig, för att undangömma egna fel ! Sin ostyrda sinlighet vill hon hafva förvandlad i ett från de första Föräldrarne henne påfördt Naturs-förderf, för att dermed mildra förebråelsen och undvika bemödandet att genom oafåtligt aktgivande på egna upförandet, i helig vandel täckas Gud. Genom den försoning, hvilken hon inbillar sig Christus erlaggt för hennes synder, och dermed stillat Guds vrede, tänker hon sig kunna förbyta sin pligt-uppfyllelse och laglydnad i **Tro**, hvars betydelse hon intet känner. Och af en så hopkonstlad lära, kan intet annat upkomma än hvad vi dageligen finne, ett framhärdigt synda-leverne, Förstånds-mörker, och en otillfredsställande gissning om människans eviga öde.

Häraf kunna vi då sluta, antingen man efter Theologernas förmaningar bör taga Förnuftet til fånga under Trons lydnad, det är; qväfva de inkast vi så ofta af det samma tvingas att göra emot Kyrko-Fädrens dogmer, och de satser vi stundom höra af närtidens Lärare, huru man bör qväfva det förvetna förnuftet; Eller om oss är tillåtit att undersöka, innan vi antaga någon oss gifven föreskrift i Religions-mål.

19.§:

Jesus Christus som förmanade: **ransaker Skrifterna ! hörer och förstår**, har dermed upmanat oss att i denna vår största angelägenhet, — uti människans allmänna Salighets-sak, söka öfvertygelse; Och dertil kan omöjligen användas annat medel än det Gud sjelf gifvit oss i våld — **Förnuftet**.

Hvad kan då hafva förorsakat detta tvång på tanke-friheten i religieusa ämnen annat än främmande afsigter ? Vår heliga, af Jesus så ren och klar oss lemnade **Guda-Lära** har genomlidit en lång period af Påfvisk myndighet, och de villfarelser, hvarmed den i egenyttig afsigt då blef upblandad, äro visserligen, aktadt **Luthers** berömliga nit och undransvärda alfvar intet så alldeles bortrensade, att icke en och annan villosats ännu smittar den.

Äfven de efter Jesu egen undervisning skriftställande Bibel-författare, **Evangelister och Apostlar**, — samt andre efter Hans död tilkomne, och af denna läran intagne män, hafva visserligen af varmaste nit för denna Guddomliga sak utan frestelse af låga afsigter, skrifvit, hvad deras fattnings-gåfva och öfvertygelse dem förestafvat. Men kunna vi vara lika säkra att deras förstånd med ofelbarhet genomträngt til djupet af dessa ämnen ? Eller utan irring upfattat sammanhanget af hvad deras höge Lärare dem förestält ? — Då vi finne skiljaktigheter mellan Hans egna läror och Hans efterföljares satser, så må dessa frågor oss skälige ursäktas ! De sednare vore människor med mycket gudeligt nit med fromhet i hjertat, och dygdig föresats i upsåtet. Men skarpsinnighet och säkerhet i omdömet, torde intet varit desse **Ny-Christnes** lott. För deras egentliga kall, voro dessa egenskaper också mera umbärliga, då de hade sin Mästares föreskrifter att blott följa; Och kunna vi alsintet tilerkänna dessas skrifter lika värde med Jesu egna yttranden, så vitt som vi förmå urskilja dessa från tilsatserna. Också finna vi, att sjelfva den lärde **Paulus** uti sina vidlyftiga skrifter medelst klyftiga spetsfundigheter, mångstädes invecklar läran och förvillar Läsaren; hvaremot de öfriga **Apostlarne** samt i synnerhet **Jacob** i Sin enda Epistel, med sina enkla undervisningar sprider ett klart ljus öfver de Christeliga dygdeläror Han företagit sig att afhandla. — Dessa, och flere vid jemnförelse förefallande skiljaktigheter, visa oss öfvertygelsen, att äfven den heliga Bibelens skriftställare efter deras olika gåfvor följt hvar sin öfvertygelse, och sitt sätt att se och upfatta sakerna. **Således ! Ingen Inspiration ! — ingen Ofelbarhet.**

20.§:

Är nu **dessa heliga Skrifter**, då man undantager Jesu egna och enkla bud — i beroende af deras författares mer och mindre lyckliga gåfvor, så är det ju aldeles nödvändigt, att med sorgfälligaste upmärksamhet, med noggrann urskillning och ett sundt omdöme läsa och lära dem. De äro oss — Jesu läras bekännare — antagne så som grundval för utvecklandet af vår Religions lärosatser och hafva således för ändamål, att bilda och bereda dygdiga och rättskaffade innevånare på Jorden, hvilka äfven för evigt bestämde, skola göras värdige att åtnjuta den högre salighet, hvaraf Gud beslutat göra alla mennisko-slägtets medlemmar delaktige. Och detta höga ändamål ! huru förtjenar det icke våra yttersta bemödanden ! Och hvilken angelägenhet öfvergår den, att rätt begripa **dessa Skrifter**s innehåll ? — De hafva blifvit utgifne i afsigt att bibehålla **Guda-läran** i sin renhet, fri från alla främmande tilsatser och villomeningar; samt att til en Sann **Guda-dyrkan**

kalla både **Hedningar** och **Judar**; och detta i ett aflägsset tidehvarf, för Folkslag af olika bildning, samt skiljaktiga grofva Religions-begrepp, och de måste därför vara beräknade för den förändring och nytta dermed då åsyftades, och som ibland desse Folkslagen skulle värkas; de hänvisa därför mera och i synnerhet på Tro, — hvarmedelst dessa af sina både andeliga och verldsliga öfverherrar vanligen sammanhöllos, än på förnufts-slut, hvartil de hvarken voro skickliga eller vana. Och, ehuru för sådane i förnufts-mörker stadda vilsefarande Folk, desse i sådan Anda ställda Skrifter voro passande och kanske de enda lämpeliga att skingra deras grofva förvillelser, så äro de dock icke fyllestgörande för alla tider för alla folkslag eller för alla Jordens Länder och Luftstreck. — Österländningens utsväfvande inbillnings-förmåga, tilfredsställer aldrig Nordboens kalla, lugna och sanna eftersinnande; och likaså tvertom. Då den förra genom Imaginationens biträde, tror sig, i en Skrift finna alt hvad hans uprörda sinnen önska, föredrar den sednare en stadig och på förnufts-slut grundad undervisning om de ämnen som blifvit mål för hans forskning; — Och då derjemte vi kommit i det lyckliga förhållande, att genom **Christna Lärans** ljus, hafva blifvit til våre begrepp uprymde och renade, och således kunna ingå i en klarare och säkrare pröfning, utan att förvillas, hvarken af Österlandens retande Natur, eller af de förvillade folkslagens svärmande Guda-läror, så är det ej allenast oss oskadeligt och tillåteligt, utan äfven som en pligt oss tilhörande, att vid läsningen af dessa vördnadsvärde Skrifter, med bibehållande af grund-principen, tolka och förklara deras innehåll, til öfverensstämmelse med det sunda mennisko-förståndet.

Det höga och stora ändamål som dessa heliga Skrifters innehåll åsyftar, och hvilket här ofvanföre är anfördt, kan omöjligen vinnas med mindre än att människan genom förnuftet övertygad kommer til den känslan i sitt hjerta. Att Gud för sina omäteliga egenskapers skull äger högsta rättighet til hennes dyrkan, vördnad, tacksamhet, förtroende och kärlek; — Att människorna inbördes, såsom medlemmar af en Familie, hafva rättmätigt anspråk på hvarandras ovilkorliga välvilja och bistånd; — samt att Menniskorna hvar för sig, såsom af **Gud, efter Hans beläte skapade Creatur**, äga stort värde äfven i Guds ögon. Och med dessa grundbegrepp kan människan tilfredsställd emotse och undergifva sig alt hvad **Gud** henne tilskickar i närvarande lifvet, samt hvad **Han** efter döden öfver henne beslutit, emedan hon i sitt hjerta är öfvertygad, att ifrån **Honom** icke kan utgå annat än hvad som til hennes lycklighet länder. Och hennes lefnad på denna öfvertygelsen grundad och anställd, är den **sanna Religionens utöfning**, — För att nu genom **Bibelläsningen** kunna inhemta så ofelbara och välgörande lefnads- och dygde-regler, måste man lemna förnuftet fri pröfningsrätt för att kunna leda omdömet til ett så skönt ändamål.

21.§:

Genom den af ålder och vantro stelnade meningen, som skulle **Bibels skriftställare** varit af **Guds anda** inspirerade, och således dess innehåll såsom ofelbart, undantaget förnuftets pröfning, har man kommit til det konstrika **Tros-System**, som grundat på **Natursförderf** och **Återlösning**; — på idel **Synd** och **Försoning**; — på ovärdighet och rättfärdiggörelse, efter antagit Formulair, och under namn af Christendom oss predikas såsom Religions-lära eller **Guds Nådes-ordning** med människan; Men aldrig skall den höja människan til bregreppet om egen värdighet såsom **Guds Afbild**, icke eller inplanta den barnsliga fruktansfria kärlek och förtroende til sitt Uphof; eller tilfredsställa hennes fostrande ande, hvarken med sitt närvarande själs-tillstånd, eller medföra förvisning om

hennes tilkommande öde, Ty alt är grundadt på **Tro**, — en ting, hvarom, då vi derifrån afsöndra förnufts-skjäl, vi visserligen ej kunna göra oss et nöjaktigt begrep; och som oakadt vår ifrigaste bön om en stadig tro vi ofta och ousåteligen finna behäftad med pinsamma tvifvel, hvilka förorsaka oro och bekymmer, hvarifrån den om sin salighet mäst nitiske och alfvarliga Christne ej kan göra sig lös, med mindre än förnuftets biträde, som för honom framställer **Guds omäteliga godhet**, såsom Dess väsendteliga egenskap, samt menniskan såsom ett synnerligen utkoradt mål därför. I hvarje annat förhållande blir hennes tiltrugade tro, blott en sjelftagen inbillning.

Detta förnuftets biträde vilja dock våre Religions-Lärare så mycket mindre antaga och gilla, som de prässat sina begrepp in i den vanliga Scholæ-formen, och derefter rätta och ställa sina lärosatser, hvars grund eller ursprung de hvarken våga eller förmå undersöka. De åsidosätta derföre omsorgen för all högre Cultur, uppenbart missnöjde med hvarje af själens fria tankekraft upprunnen bättre övertygelse. I stället för det odlade förnuftets förmåga att i **Guda-läran** forskande intränga, sätta de **En helig Ande**, samt förblifva trogne det ingångna **Edsförbundet vid Symboliska Böckerna**.

Dessa Symboliska Böcker, hvilka jemnförde med föregående tidens religieusa Läro-begrepp, tydligen vittna om den seger, som förnuftet då redan vunnit, sattes väl som ett Bolverk emot det gröfre Papisteriet; Men hvarken hade Förnuftet då hunnit, eller skall det någonsin fullkomligen hinna til djupet af Guds kännedom, eller högden af alt menniskovetande. De äro blott antagne att såsom ett hvilostöd för menskliga forskningen, hvarunder den intet bör återfalla; men aldeles icke til hinder för farten framåt, att såsom en helig pligt fortsätta Själens oåterhålleliga forsknings-begär.

Denna ädla trängtan är likväl för hög för mängden af Religions-Lärare, hvilka i sin sjelfförtröstan utropa all fri tanke i Religionen såsom förvetenhet och kätteri, dömdt til Guds eviga onåd och vrede. — **Eländige Blinde ledare !** huru förnedren I edert kall ! då I söken utesluta förnuftet ifrån den vigtigaste af all forskning ? — I njuten väl edert lif i maklighet; och finnen beqvämast att följa en trampad bana; Men I inskränken ock dermed det högsta af alt ändamål, til ett föraktligt **Bröd-Studium**; Och edra Embets-åtgärder til kalla Ceremonier ! ! ! och det arma **Folket !** bildadt efter sådana mönster, fortfar tanklöst att framhärda i det mest stötande Synda-leverne; samt att genom afräkning hos Gud, för deras täta och lättsinninga Nattvardsgångar, utan begrep och eftersinnande låta vagga sina samveten till sömn, och efter sina Lärares föredöme hvila trygge i ett ljuft förnuftsslummer. —

22.§:

En sann från hjertat utgående och för begreppet fattelig Religion, anvisar oss Jesus i de Lärostycken, dem Han menniskan förkunnat; Och afsigten med närvarande lilla skrift är, att för egen tilfredsställelse och upmaning til andra, söka att troget urskräda och från mennisko-tilsatser skiljda, med tydlighet framställa dem. De skola med en vis mans klokhet, redlighet och alfvare tillämpade, visserligen hvarken kunna såsom lättsinninga hjälpmedel missbrukas att insofva menniskan i säkerhet och undskyllningar; Ej eller att af skrämsel för Guds rättfärdighets stränghet hos den svaga qväfva hoppet och förtröstan på Hans eviga godhet; och medelst denna villfarelse upväcka tvifvel, miströstan och förhärdelse.

Jesus — efter att hafva bjudit: Görer bättring ! himmelriket är när ! föreskrifver väl ock, liksom ett vilkor: Warer fullkomligt såsom **Eder Himmelske Fader fullkomlig är !** — Men, icke i den mening, som skulle Han af menniskor fordra denna ohimmeliga fullkomlighet i gjerning och handling, emedan sådant är omöjligt. Han framställer här Gud, menniskan til efterdöme; för att med all den förmåga henne förlänad är, söka bilda sin vandel och sina dygder efter detta aldrahögsta följansvärdaste mönster. Och enär hon det allvarligen söker uppfylla, kan hon inom sig vara fredad för samvetets förebråelser; ty hon är då af Gud ansedd rättskaffens, och hennes ofullkomligheter jemnförde med Guds ohimmeliga fullkomligheter, kunna för ofullkomlighetens skull icke vara synder därför att de vid denna jemnförelsen icke kunna bestå. — Ofullkomlighet är ifrån Menniskans Natur oskiljaktig, och Gud sjelf kan intet meddela Sin fullkomlighet åt andra väsenden, som ovanföre är bevisadt.

Ingen ting annat räknas menniskan till synd än underlåtenhet af hennes förnufts bruk; och Sinligheten ! denna af Gud oss till Sällhet gifna egenskap blir vår förförare til synd, då förnuftets ledning af oss åsidosättes. Således igenfinna vi här roten til alt det moraliska onda, som så mycket brydt menniskorna; och emedan detta förhållande helt och hållit står under hennes fria viljas lydnad, finnes ju ganska klart, att denna onda magt, är af henne sjelf inbjuden, och att det är denna och ingen annan som de äldsta Skriftställare personifierat under namn af **Djefvul** och **Satan**, som bedrager hela verlden. Sinligheten endast är således den andeliga Fiende, emot hvilken vi böra strida, och för hvars arglistighet vi böra oss noga vakta; Och härtill äga vi äfven tillräcklige och ofelbare wapen inom oss; ty förnuftet i förening med en alfvarlig vilje, hafva under Guds mäktiga bistånd kraft nog att den besegra.

— • —

Dessa sanningar ! hämtade ur Jesu egen lära och gillade af Förnuftet, äro fyllestgörande för menniskans ledning och tilfredsställelse i tiden, tillräcklige att befrämja hennes lugn i döden; Och, då hon med förtröstan på **Guds** eviga, gränslösa godhet, öfverlemnar sig åt Hans välbehag, kan hon äfven med fullkomlig visshet vänta ett saligt

tillstånd i Evigheten